

BY- OG REGIONFORSKNINGEN



**ØNSKT
URBANISERINGSGRAD
AV BOSTAD**

**RESULTAT FRÅ BOSTAD-
UNDERSØKINGA 1967**

AV ERLING BERGE

RAPPORT 19

ØNSKT URBANISERINGSGRAD AV BOSTAD

RESULTAT FRÅ BOSTAD-
UNDERSØKINGA 1967

AV ERLING BERGE



Erling Berge, f. 1946. Cand. mag. ved Universitetet i Bergen 1969 med fagene matematikk og sosiologi. 1970–1971 ansatt ved Sosiologisk institutt, Universitetet i Bergen, 1971– i sosio-demografisk forskningsgruppe ved Statistisk sentralbyrå.

NORSK INSTITUTT FOR BY- OG
REGIONFORSKNING
OSLO 1971

F O R O R D

I 1969 utarbeidet Erling Berge som assistent for vår sosiolog, magister Arne S. Dolven en arbeidsrapport om nabomiljø og bostadspreferanser. Arkitekt Inge Willumsen deltok også i arbeidet med denne foreløpige rapporten.

Data ble hentet fra Kommunaldepartementets boligundersøkelse i 1967. Tape med data ble utlånt fra Norges byggforskningsinstitutt ved magister Dagfinn Ås.

Berge har senere bearbeidet den siste delen av denne rapporten som mellomfagoppgave ved Universitetet i Bergen. Gjennom bearbeidelsen er stoffet blitt mer konsentrert og lettere tilgjengelig. Instituttet har funnet denne analyse av så alminnelig interesse, at vi har villet utgi arbeidet i vår rapportserie.

Vi takker Berge og de som har bidratt med data.

Kjelsås, november 1971

Sven Erik Lundby
Sven Erik Lundby

INNHALD

	Side
Forord	
Innhald	
I INNLEIING	1
1.1 Om materialet	1
1.2 Hushaldninga som analyseining. Dei to grunnleggande variablane "Ønskt urbaniseringsgrad" og "Urbaniserings- grad av bostad".	4
1.3 Tabelloppsetting og tolking	6
1.4 Litteratur som omhandlar same stoffet.	7
1.4.1 Trafikkundersøkelsen i Vestfold	8
1.4.2 Høgebostad, Klepp og Stavanger	9
1.4.3 Slutning	11
II ANALYSE	12
2.1 Innleiing	12
2.2 Bostadskontekstuelle kontrollvariablar	14
2.3 Sosio-økonomiske kontrollvariablar	23
2.4 Vidare analyse av bybuarane	29
2.5 Meir om enkelte kategoriar storbybuarar	33
2.5.1 Barn i storbyen	33
2.5.2 Betydninga av fritidsareal i storbyen	35
2.6 Samandrag	37
2.7 Summary	39
2.8 Litteraturliste	42

I INNLEIING

1.1. Om materialet

Hausten 1967 vart det av Kommunaldepartementet gjort ein boligundersøkelse i samarbeid med SSB (Statistisk Sentralbyrå), NBI (Norges byggforskningsinstitutt) og NIBR (Norsk institutt for by- og regionforskning). Som eining for analysen valgte ein hushaldet. SSB foretok utvalget og gjennomførte intervjuinga. Dei førebels resultatane frå undersøkelsen er komne ut som "Rapport nr. 3 fra kontoret for intervjuundersøkelser" (SSB 1968). (Seinare vil vi referere til denne som "Rapport nr. 3".)

Utvalget var eit to-stegs utvalg. Først sampla ein geografiske område, kalla utvalgsområda. Innanfor utvalgsområda trekte ein tilfeldig frå adresseregistara. Dette gav som resultat 2815 fullførte intervju. Desse er ansett for å vere representative for hushaldningane i landet. (Meir om dette i Rapport nr. 3.)

I matematisk statistikk er "representativt utvalg" eit udefinert begrep. Slik eg brukar ordet her vil det tyde noko i retning av at parametrar estimert på grunnlag av utvalget vil ha høg konfidenskoeffesient. I praksis vil dette seie at prosenttall utrekna for utvalget ligg nær dei tall vi ville få om vi rekna ut same talla for alle husstandane. Slik utvalget er gjort kan vi anta at dette held, i alle høve så lenge det ikkje er grunn til å tru at dei karakteristikkane vi undersøker er skeivt fordelt geografisk.

Ved ei geografisk oppdeling av materialet t.d. etter fylke, vil ikkje materialet lenger vere representativt i den tydinga eg nyttar.

Sjølv om vi er meir usikre på talla ved ei geografisk oppdeling vil vi likevel freiste oss på regionale samanlikningar ved å dele opp etter handelsfelt.

Under samplinga fekk Oslo spesialbehandling slik at materialet frå Oslo utgjer eit representativt utval av hushaldningane i Oslo.

Tabell 1. Hushaldningar frå utvalet og frå landet totalt; fordelt etter urbaniseringsgrad av bostad. (Sjå pkt. 1.2 for def. av kategoriar.)

	Heile landet	Utvalget
Spredd	43	36
Småstad	8	18
Småby	49	46
Storby		
Større storby		
Sum %	100	100

Å gjennomføre ei eksakt utrekning av usikkerheta i materialet vil kreve for mykje tid.¹⁾ Imidlertid, ei samanlikning av verdiar i utvalget mot tall frå den offisielle statistikken, vil gi oss ei kjensle av kvar det er "minst representativt".

Tabell 1 viser grovt fordelinga av utvalget etter urbaniseringsgrad samanlikna med landstotalen. Småstadbuarane er klart overrepresenterte. Dette fell saman med at utvalget gjennomgåande har høgare inntekt og bedre utdanning enn landsgjennomsnittet.

1) Sjå ellers Rapport nr. 3.

Tabell 2. Inntektsfordelinga i totalbefolkninga og utvalget.

Årlig inntekt i hundre kroner	Landet ¹⁾		Utvalget ²⁾
	Totalt	Berre menn	
Ingen	6,2		2,1
0 - 19			0,6
20 - 39	2,0		1,6
40 - 79	11,5		12,4
80 - 119	14,8		10,2
120 - 159	15,6		12,1
160 - 199	16,6		14,7
200 - 299	24,2		30,1
300 - 499	5,7		11,7
500 +	1,5		4,5
Sum %	99,9		100,0

1) Data fra 1965 : NOS 1968

2) Data fra 1966, tatt frå likningsprotokollar i SSB.

Tabell 3. Utdanning i befolkninga over 15 år og hos hovedpersonane i utvalget.

Utdanning	Landet ¹⁾		Utvalget
	Totalt	Berre menn	
Folkeskole	72,2	71,5	46,0
Framhaldsskole	13,9	13,3	25,0
Realskole	9,0	8,9	21,0
Gymnas	4,9	6,3	8,0
Sum %	100,0	100,0	100,0

1) Data fra 1960, NOS 1968.

Den store skilnaden i utdanning kan venteleg delvis forklarast ved dei svært ulike aldersstrukturane hos hovedpersonane i utvalget og totalbefolkninga. Både dei yngste og aller eldste

årsklassane er sterkt underrepresentert i utvalget. Dei yngste har ennu ikkje avslutta realskolen og dei eldste hadde færre sjansar til å få utdanning. Dermed vil utvalget automatisk ha relativt fleire med realskole og gymnas enn totalbefolkninga. Det same vil gjelde for inntekt. Overrepresentasjonen av småstadbuvarane er litt vanskelegare å forklare ("bortforklare"). Det er mogeleg at ulik tolking av definisjonane kan gi noko av skilnaden. Likevel synest eg desse tre tabellane saman med kunnskap om at sosio-økonomisk status (SES) er nært knytt til urbane miljø¹⁾, gir ei antydning om at det kan vere ein viss overrepresentasjon av det ein kan kalle mellomklasse-hushaldningar i utvalget.

Materialet viser at 58% av husstandene oppgir å ha fjernsyn, 42% bil. For landet totalt oppgir 58% å ha fjernsyn, 41% å ha bil²⁾.

Går ein ut frå at bil og TV er meir karakteristisk for mellomklassen enn for ulike lavstatusgrupper, må dette svekke ein påstand om at mellomklassen er overrepresentert.

Alt i alt kan ein vel da med ørlite varsemå nytte materialet som representativt for det norske folks haldning til bostaden slik dette kjem til uttrykk i ønsket om bostadstype.

1.2. Hushaldninga som analyseeinng. Dei to grunnleggande variablane: "Ønskt urbaniseringsgrad" og "Urbaniseringsgrad av bostad".

I den samanheng eg nyttar desse data er hushaldninga neppe den rette analyseeininga. I dei fleste høve (når hushaldet hadde meir enn ein person) var det husmora som vart intervjuet. Dermed er det husmora som svarar på det spørsmålet som eg her tar utgangspunkt i, nemlig: (Sitat fra Rapport nr.3, side 14 i spørreskj.)

1) F.L. Sweetser: Commune differentiation in Norway 1960.

2) Statistisk årbok 1968. Statistisk Sentralbyrå. Oslo 1968.

"Dersom De kunne velge fritt, hvor ville De helst bo?"

1	I spredtbygd strøk			
2	I tettbygd strøk med	200 -	2.000	innb.
3	I " " "	2.000 -	20.000	"
4	I " " "	20.000 -	100.000	"
5	I " " "	over	100.000	innb.
9	Vet ikke			

Desse kategoriane vil eg heretter kalle 1 Spredt, 2 Småstad, 3 Småby, 4 Storby, 5 Større storby, og variabelen for "Urbaniseringsgrad av ønskt bostad". At det er husmora som svarar på dette skaper vanskar når eg vil relatere uttrykt bostadsønske til det ein kan kalle personlege variablar, slik som intervju-personens kjønn, alder, utdanning etc. Slike variablar finst det ein del av i matrialet, men dei refererer alle til den såkalla hovedpersonen (pr. def. den som skaffar største delen av hushaldets inntekt). Når det gjeld alder er vel korrelasjonen mellom ektefeller så stor at det kan forsvarast å bruke hovedpersonens alder som variabel i analysen. Også for utdanning er korrelasjonen høg. I dette matrialet har berre 7,8% av hovedpersonane ein ektefelle der avviket mellom utdanninga deira er meir enn ein kategori. Eg ser dette som tilstrekkeleg for å nytte den her. Og variabelen "kjønn" vil altså vere umogeleg å kontrollere slik data foreligge her. Likevel er både kjønn og utdanning svært viktige ¹⁾ i denne samanhengen.

For andre variablar er det imidlertid likegyldig kva eining dei er relatert til t.d. den andre hovedvariabelen eg nyttar: bostadens grad av urbanisering. (I denne variabelen er det nytta same definisjon av kategoriane som for variabelen ønsket grad av urbanisering).

1) Tor. Fr. Rasmussen: Byregioner i Norge side 161.

1.3. Tabelloppsetting og tolking.

Det vanlege oppsettet av ein tabell er å la prosentueringa gå kolonnevis, slik at kvar kolonne summerer seg opp til 100%. Dette kjem eg ikkje til å gjere av to grunnar:

1. Når tabellane vert køyrt på A. Amundsens bibliotek kjem dei ut med rekkevis prosentuering (unntatt CRUNTAPE), og når ein har fleire uavhengige variablar finn eg det lettare å skrive teksten i ei kolonne til venstre.
2. I stokastiske matriser (t.d. overgangsmatriser i Markovkjeder) er det alltid rekka som summerer seg opp til 1. (hvis $A = (a_{ij})$ er $\sum_j a_{ij} = a_{j.} = 1$)

Når eg no stiller opp det eg vil kalle utgangstabellen min, dvs. når eg samanheld opplysningar om urbaniseringsgrad av noverande bostad og urbaniseringsgrad av ønsket bostad, fell det naturleg å betrakte dette som ei overgangsmatrise. Derved får tabellen forma.

Tabell 4 Hushaldningar fordelt etter urbaniseringsgrad av noverande og ønskt bostad.

Noverande bostad	Ønskt bostad						Sum %	N
	Spredd	Småstad	Småby	Storby	Større Veit storby	Veit ikkje		
Spredd	76,0	16,6	3,3	0,6	0,8	3,3	100,0	1006
Småstad	46,9	40,4	9,1	1,6	0,2	1,8	100,0	507
Småby	28,3	49,6	18,7	0,4	1,4	1,6	100,0	502
Storby ¹⁾	26,0	20,9	21,4	12,8	15,5	3,5	100,0	800
Alle	48,1	27,8	12,2	4,2	5,0	2,8	100,1	2815

1) Inkluderer også større storby.

Når eg skal tolke denne tabellen tar eg utgangspunkt i hoveddiagonalen, dvs. eg ser kor mange som vel samme urbaniseringsgrad. Dette samanliknar eg med dei som vel høgare og dei som vel lavare urbaniseringsgrad. I fylgje denne tabellen vel folk anten samme bostadstype som den dei no har, eller dei vel seg ein litt mindre urbanisert.

Problemet vidare vert å finne ut om det uttrykte ønsket om bostad varierer systematisk saman med andre viktige karakteristika.

Metoden eg nyttar til dette, er enkel. Eg tar utgangspunkt i den nett refererte tabellen og fører inn ein tredje variabel som eg kallar kontrollvariabelen. Eg påstår at kontrollvariabelen viser samvariasjon med bostadsvalget dersom det er tydeleg at kontrollvariabelen innanfor kvar kategori av variabelen noverande bostad kan skille mellom dei som vel samme stadstype og dei som ikkje gjer det.

Av dei tilgjengelege opplysningane plukka eg ut dei eg trudde kunne ha samanheng med bostadsvalget. Dei kan lauseleg grupperast i to grupper: bostadskontekstuelle variablar og sosio-økonomiske variablar.

Men før vi startar etterrøkjinga bør vi sjå kva andre har skrive om spørsmålet vi er interessert i.

1.4. Litteratur som omhandlar samme spørsmålet.

I fleire undersøkelser gjort ved NIBR er det lagt inn spørsmål likelydande med det vi har referert i 1.2. Det gjeld "Høgebostad - en sosiologisk analyse" av Harald Arnljot og "Fritid - en sosiologisk undersøkelse av fritidsaktiviteter i Klepp og Stavanger" av Bjørn Tagseth som er ferdige, og det gjeld "Trafikkundersøkelsen i Vestfold og Rogaland" som enno er på analysestadiet.

Dei to første har begge relativt små utvalg, og ein må vente store avvik frå eit landsgjennomsnitt anten ein no antar dette representert ved vårt matriale eller ikkje. Trafikkundersøkelsen derimot har eit relativt stort utvalg og sidan intervjuet er gjort innan eit sterkt avgrensa område skulle det gi ein nyttig sjekk på materialet vårt.

Utan å kunne samanliknast direkte handsamar også "Aurskog-høendinger i Oslo" av Arne S. Dolven og "Byregioner i Norge" av Tor Fr. Rasmussen noko av den same problematikken.

1.4.1. Trafikkundersøkelsen i Vestfold og Rogaland.

Denne undersøkelsen er enno på analysestadiet. Det har derfor herre vore mogeleg å få ein tabell analog til tabell 4. Ei samanlikning mellom dei to tabellane vil imidlertid gi oss ein nyttig konsistenssjekk. Om begge utvalga er rekna representative for sine område skulle vi ikkje vente store avvik frå kvarandre.

Kanskje vil Rogaland og Vestfold vere meir prega av småbyar enn resten av landet. I så fall må vi vente at fleire vil velge småbyen her enn i resten av landet.

Tabell 5. Intervjupersonar i trafikkundersøkelsen i Vestfold og Rogaland fordelt etter urbaniseringsgrad av noverande og ønskt bostad.

Nover- ande bostad	Ønskt bostad						Sum %	N
	Spredt	Små- stad	Småby	Storby	Veit ikkje	Ikkje svart		
Spredt	61,9	26,2	6,4	2,9	1,3	1,3	100,0	599
Småstad	38,6	48,0	8,0	4,0	1,1	0,3	100,0	352
Småby	19,5	26,9	43,7	7,5	1,8	0,3	100,0	795
Storby								0
Ikkje svart						(100,0)	100,0	5
Alle	37,8	30,8	23,6	3,1	2,1	1,1	100,0	1751

Samanlikna med tabell 4 er det berre ein skilnad som fell i augo: småbybuarane. Vi har alt nemnt ein grunn til at her skulle vere forskjell. Skilnaden er likevel så stor at ein må undrast om ikkje prosenten småbybuarar som vil velje småby også for vårt matriale "eigentleg" skulle vore større.

Ellers viser denne tabellen samme mønster som tabell 4: majoriteten ønskjer anten samme stadstypa eller eitt steg nedover urbaniseringsstigen.

1.4.2. Høgebostad, Klepp og Stavanger.

For vårt formål har desse to undersøkelsane så mykje til felles at vi vil omtale dei samla. På spørsmålet om kva type bostad dei ville ha om dei skulle flytte, var svara:

Tabell 6. Intervjupersonar fordelte etter ønskt urbaniseringsgrad av bostad.

Ønskt urbaniseringsgrad av bostad	Høgebostad	Klepp	Stavanger
Spredt	46	51	21
Småstad	25	33	7
Småby	20	13	18
Storby	7	3	54
Ikkje svart	2		
Sum %	100	100	100
N	137	204	179

Både Høgebostad og Klepp er spredtbygde kommuner ifølge vår definisjon. Forskjellane dei imellom er imidlertid markerte. Høgebostad er ei typisk utkantkommune med stor utflytting og stagnasjon i næringsgrunnlaget. Klepp er ei rik jordbrukskommune med både industri og jordbruk i ekspansjon samt storbyen Stavanger i rimeleg avstand. Likevel er forskjellen mellom Høgebostad og Klepp mindre enn forskjellen mellom kvar av dei og det som er kalla spredtbuarar i vårt matriale.

Ei rimeleg forklaring på dette kunne vere at ein relativt stor del av dei som vel småstad og småby frå Klepp er slike som har arbeidsstaden sin i Bryne eller Sandnes og gjennom det er knytt til stader med høgare urbaniseringsgrad.

Det som burde overraske ved Høgebostad er vel kanskje at ikkje fleire vil flytte. Her viser det seg imidlertid at yngre er meir innstilt på å flytte enn eldre. Av eit spesielt ungdomsutvalg ville heile 72% velje bustad med høgare urbaniseringsgrad enn spredt¹⁾. Likeeins finn ein at dei med erfaring frå urbane bustader (f.e. ved å ha hatt arbeid i by i ungdommen) er meir tilbøyeleg til å flytte bort frå spredtbygd²⁾.

Både i Klepp og Stavanger fann ein tilsvarande at dei med erfaring frå andre miljø enn der ein no bur er meir tilbøyeleg til å skifte bustad enn dei utan slik erfaring.³⁾

Dette er generelle tendensar som ein må vente å finne også i vårt matriale. Tagseth freista å finne kva som var dei viktigaste kvalitetane ved den nye bustaden. God nabokontakt og kort reise til arbeidet ($< \frac{1}{2}$ time) var det dei fleste fann nødvendig. (I ein svensk undersøkelse referert av Tagseth (BD80: Lensutredningen for Norrbottens län; Luleå 1968) svara skuleelevar, vernepliktige og folk under omskolering at det viktigaste ved bustaden måtte vere å kunne skifte arbeid utan å skifte bustad.)

Tagseth kunne imidlertid ikkje finne samanheng mellom bustadsvalg og det han kallar lokaliseringspreferansar for sentrumsfunksjonar (d.e. max avstand til ulike funksjonar).

1) Tabell 52 i H. Arnljot.

2) Tabell 53 i H. Arnljot.

3) Tabell 127 i B. Tagseth.

1.4.3. Slutning.

Dette gir alt i alt ikkje mykje grunnlag for å stille opp spesifikke hypoteser om samanheng mellom bakgrunnsvariablar, bostad og "ideal-bostad". Formålet blir derfor først og fremst å utforske: finst det nokon slik samanheng? Eg vonar at tabellane eg viser kan dokumentere at svaret er ja.

II ANALYSE

2.1. Innleiing

Ifølge tidlegare undersøkelser bør ein vente å finne at yngre heller vil bo i by enn eldre og at dei som har erfaring frå ulike miljø oftare vil vere villig til å skifte bostad enn dei utan tilsvarende erfaring.

Eg vil som innleiing til utforskinga av materialet sjå om dette heldt seg opp att.

Tabell 7 viser ikkje eintydig at yngre vil velge by oftare enn eldre. Det er rett for dei som i dag bor spredt eller på småstad, ikkje for dei som bor i småby og storby. Når det gjeld storby bør vi merke oss at aldersgruppa 26 - 45 år synest å vere den som er mest tilbøyeleg til å ønske seg vekk frå storbyen, mens det er dei eldste som er mest stabile, ikkje dei yngste som ein kanskje skulle tru.

I tabell 8 har eg slått saman kategoriane spredt og småstad under namnet "land" mens eg har kalla småby og storby for "by". Det er tydeleg at erfaring frå ulike miljø gjer det lettare å velge ein annan bustadstype enn den ein no har. Vi kan altså ikkje avkrefte denne hypotesa. Derimot vil eg tru at hypotesa om at yngre heller vil bo i by enn eldre, må modifierast ein del.

I den vidare analysen er det ikkje meininga å teste hypoteser. Det blir i stor utstrekning å sjå på som ei leiting etter variablar som viser samanheng med bostadsvalget.

Tabell 7. Hushaldningar fordelt etter urbaniseringsgrad av noverande bostad, hovedpersonens alder og urbaniseringsgrad av ønskt bostad.

Noverande bostad	Hovedpers. alder	Ønskt bostad					Sum %	N
		Spredt	Småstad	Småby	Storby	Veit ikkje		
Spredt	-25	(61,1)	(16,7)	(11,1)		(11,1)	(100,0)	18
	26-45	75,5	15,7	4,5	1,5	2,7	99,9	331
	46-65	76,3	16,4	2,9	1,7	2,7	100,0	414
	66+	77,4	15,6	1,6	0,8	4,5	99,9	243
Småstad	-25	(57,1)	(14,3)	(21,4)	(7,1)		(99,9)	14
	26-45	41,0	42,2	13,3	1,8	1,8	100,1	166
	46-65	48,4	38,5	8,1	2,3	2,7	100,0	221
	66+	51,9	45,3	2,8			100,0	106
Småby	-25	21,2	48,5	30,4			100,0	33
	26-45	32,9	43,4	20,8	2,4	0,6	100,1	173
	45-65	30,0	52,0	14,0	1,5	2,5	100,0	200
	66+	21,9	57,3	16,7	2,1	2,1	100,1	96
Storby	-25	43,5	10,7	15,4	30,4		100,0	46
	26-45	27,5	21,3	28,7	20,1	2,5	100,1	244
	46-65	28,1	21,9	18,3	27,5	4,1	99,9	338
	66+	15,1	20,9	18,6	40,7	4,7	100,0	172
Sum		48,2	27,8	12,1	9,2	2,8	100,1	2815

Tabell 8. Hushaldningar fordelt etter urbaniseringsgrad av noverande bostad, erfaring frå oppvekst og ønskt bostad.

Noverande bostad	Erfaring frå oppvekst	Ønskt bostad					Veit ikkje	Sum %	Sum N
		Spredt	Småstad	Småby	Storby				
Spredt	Land	76,5	15,9	3,1	1,0	3,3	99,8	975	
	By	54,9	19,3	9,7	12,9	3,1	99,9	31	
Småstad	Land	48,4	40,2	8,1	1,5	1,9	100,1	458	
	By	34,8	42,9	18,2	4,1		100,0	49	
Småby	Land	28,6	53,5	15,0	0,8	2,1	100,0	373	
	By	29,5	39,5	26,4	4,6		100,0	129	
Storby	Land	29,0	26,5	22,0	19,5	3,0	100,0	467	
	By	22,0	12,9	20,4	40,5	4,2	100,0	333	
Sum		48,2	27,8	12,1	9,2	2,8	100,1	2815	

2.2. Bostadskontekstuelle kontrollvariablar.

I dette avsnittet skal vi undersøke om haldninga til bostaden varierer med landsdel, nabolagstype og reisetid til arbeidsplassen.

Ser vi først på tabell 9 der landsdelene er representert ved handelsfelt, finn vi at skilnadene mellom landsdelene synest vere små med to unntak: vestre og midtre handelsfelt skil seg ut i kategoriane småby og storby. Når det gjeld midtre handelsfelt er det tydeleg ein viss komplementaritet mellom det at svært få av både små- og storbybuarane vel småby mens uvanleg mange storbybuarar vel storby.

Det kan sjå ut som folk her systematisk vurderer svarskalaen på spørsmålet om ønskt bostad på ein annan måte enn folk i dei andre handelsfelta. Det ein vurderer ut frå, må naturleg nok vere det ein veit om noverande bostad. Den relativt sterke stoda som storbyen Trondheim har og den noko svake posisjonen til småbymiljøa kan truleg gi noko av forklaringa.

Når det gjeld reisetid til arbeidsplassen er det naturleg nok dei som har spesielt lang reisetid som interesserer mest. Det skulle i og for seg ikkje vere grunn til å vente at dette skulle vise nokon samanheng med valg av bostadsstorleik. Derimot skulle ein kanskje vente at dei som har ekstra lang reise, vil vere meir tilbøyelege til å flytte enn andre uansett start og endepunkt. Tabell 10 viser at dette ikkje er tilfelle anna enn for dei som bur spredt.

0.4 Sør-Norge

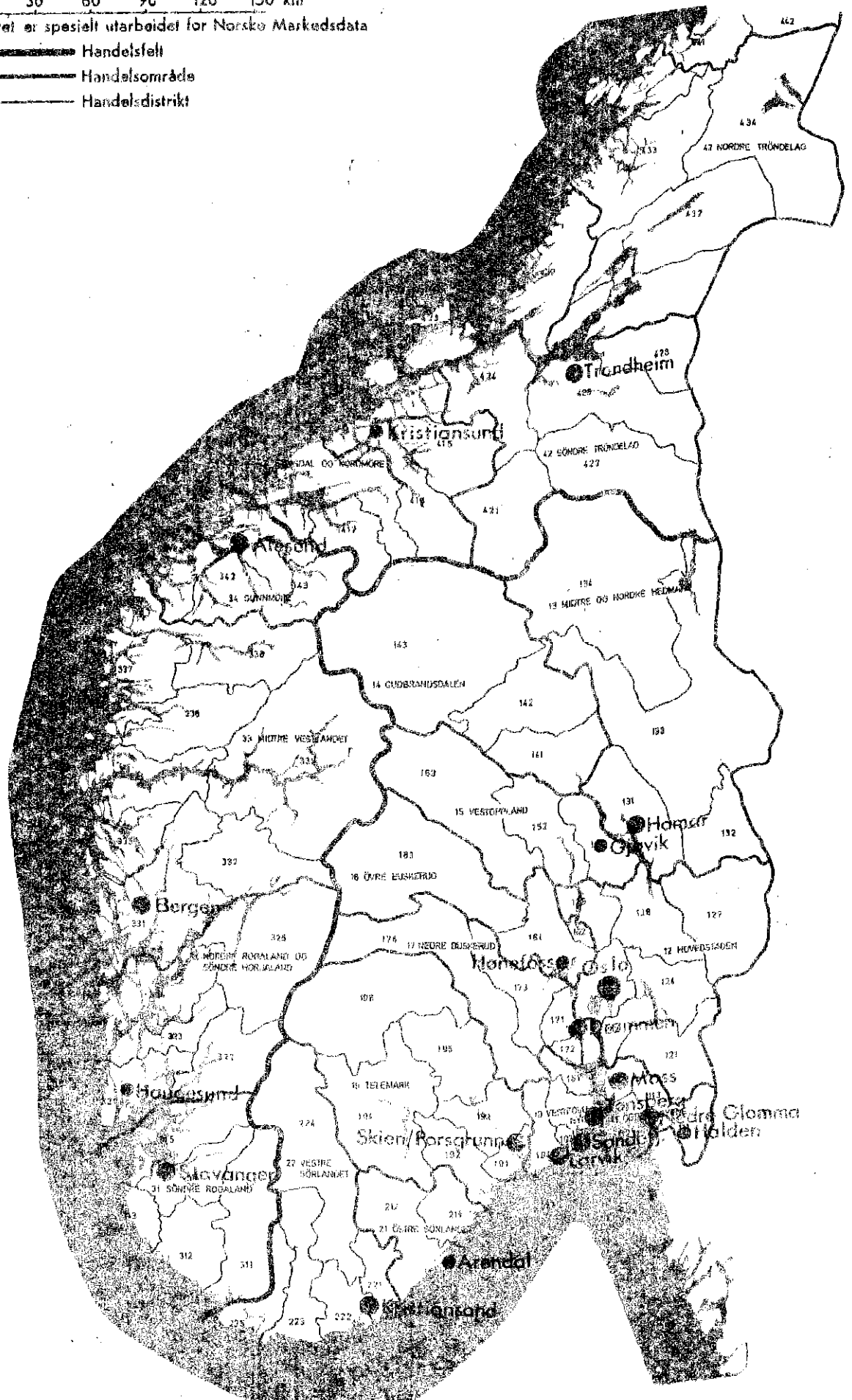
Standard for handelsområder pr. 1/1 1967

Målestokk 1:3 mill.

0 30 60 90 120 150 km

Kartet er spesielt utarbeidet for Norske Markedsdata

- Handelsfelt
- 17 Handelsområde
- 174 Handelsdistrikt



0.4 Nord-Norge

Standard for handelsområder pr. 1/1 1967

Målestokk 1:3 mill.

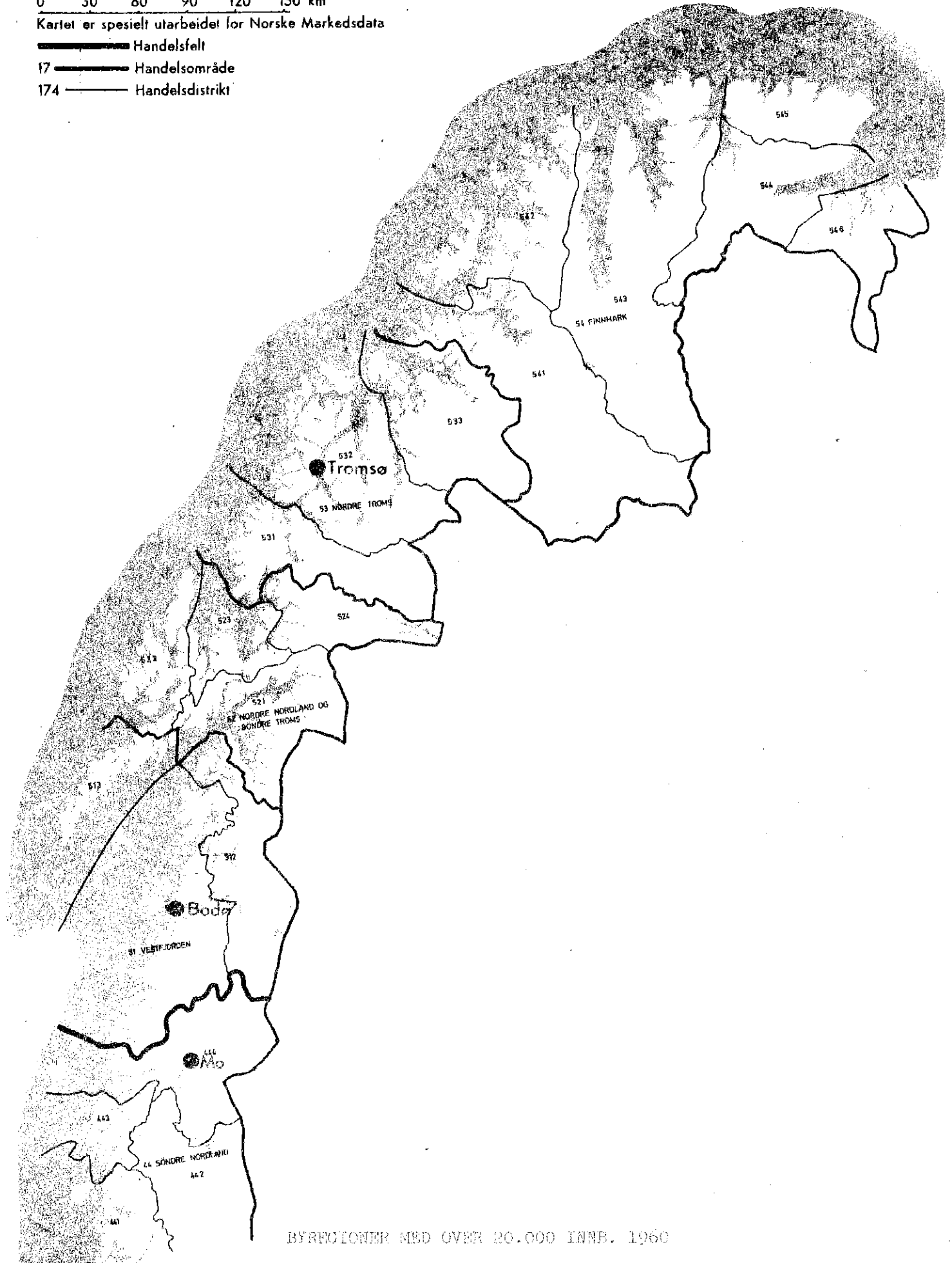
0 30 60 90 120 150 km

Kartet er spesielt utarbeidet for Norske Markedsdata

Handelsfelt

17 Handelsområde

174 Handelsdistrikt



Tabell 9. Hushaldningar fordelt etter urbaniseringsgrad av noverande bostad, handelsfelt og urbaniseringsgrad av ønskt bostad.

Noverande bostad	Handelsfelt	Ønskt bostad					Veit ikkje	%	Sum	
		Spredt	Småstad	Småby	Storby	N				
Spredt	Oslo ¹⁾	68,5	19,2	5,5	4,1	2,7	100,0	73		
	Østre	70,0	20,6	5,3	1,2	2,8	99,9	247		
	Vestre	81,9	11,7	1,7	1,7	3,1	100,1	360		
	Midtre	78,1	13,8	0,6	0,6	6,9	100,0	160		
	Nordre	73,5	19,3	5,4	0,6	1,2	100,0	166		
Småstad	Oslo ¹⁾	56,4	23,1	17,9	2,6		100,0	39		
	Østre	43,4	44,3	10,4	0,5	1,4	100,0	221		
	Vestre	37,6	47,9	9,4	2,6	2,6	100,1	117		
	Midtre	63,8	29,8	3,2	2,2	1,1	100,1	94		
	Nordre	44,4	38,9	5,6	5,6	5,6	100,1	36		
Småby	Oslo	36,5	55,8		3,8	3,8	99,9	52		
	Østre	34,3	39,2	24,7	0,6	1,2	100,0	166		
	Vestre	32,9	46,1	17,8	2,6	0,7	100,1	152		
	Midtre	16,5	75,3	5,9		2,4	100,1	85		
	Nordre	10,6	46,8	36,2	4,2	2,1	99,9	47		
Storby	Oslo	26,2	13,1	19,4	35,8	5,4	99,9	127		
	Østre	21,4	36,6	19,8	19,9	2,3	100,0	131		
	Vestre	31,2	27,6	33,5	7,1	0,6	100,0	170		
	Midtre	20,8	22,2	6,9	48,7	1,4	100,0	72		
	Nordre							0		
Sum		48,2	27,8	12,1	9,2	2,8	100,1	2815		

1) Omfattar meir enn Oslo by.

Tabell 10. Hushaldningar fordelt etter urbaniseringsgrad av noverande bostad, reisetid til arbeidsplass og urbaniseringsgrad av ønskt bostad.

Nover- ande bostad	Reisetid til arbeidsstad	Ønskt bostad					Sum %	N
		Spredt	Småstad	Småby	Storby	Veit ikkje		
Spredt	Ikkje oppgitt	78,4	16,2	2,7		2,7	100,0	37
	Ikkje yrkesaktiv	77,5	15,5	1,6	0,5	4,8	99,9	187
	Arbeider på staden	80,0	12,9	2,3	0,6	4,2	100,0	310
	Borteboer arb. art	59,3	35,2		1,9	3,7	100,1	54
	Andre grunnar ikkje arb. reise	(75,0)	(25,0)				(100,0)	8
	Reisetid							
	0 - 30 min.	76,4	16,7	3,5	1,9	1,6	100,1	318
	31 - 45 "	77,8	7,4	7,4	3,7	3,7	100,0	27
	Meir enn 45 min. og dei som bor borte p.g.a. for lang reise	63,1	15,4	13,8	4,6	3,1	100,0	65
	Småstad	Ikkje oppgitt	(53,8)	(46,2)				(100,0)
Ikkje yrkesaktiv		52,8	39,3	5,6	1,1	1,1	99,9	89
Arbeider på staden		59,8	31,0	5,7	1,1	2,3	99,9	87
Borteboer arb. art		36,7	43,3	16,7	3,3		100,0	30
Andre grunnar ikkje arb. reise		(40,0)	(60,0)				(100,0)	5
Reisetid								
0 - 30 min.		39,8	44,5	11,0	2,5	2,1	99,9	236
31 - 45 "		(68,2)	(13,6)	(13,6)		(4,5)	(99,9)	22
Meir enn 45 min. og dei som bor borte p.g.a. lang reise		40,0	52,0	8,0			100,0	25

Fortsettelse neste side.

Tabell 10. fortsatt.

Nover- ande bostad	Reisetid til arbeidsstad	Ønskt bostad					Sum	
		Spredt	Småstad	Småby	Storby	Veit ikkje	%	N
Småby	Ikkje oppgitt	(25,0)	(66,7)		(8,3)		(100,0)	12
	Ikkje yrkesaktiv	22,1	54,7	18,6	1,2	3,5	100,0	86
	Arbeider på staden	22,2	44,4	33,3			99,9	27
	Borteboer arb. art	30,0	53,3	16,7			100,0	30
	Andre grunnar ikkje arb. reise	(25,0)	(75,0)				(100,0)	4
	Reisetid							
	0-30 min.	31,7	47,6	17,1	2,2	1,3	99,9	315
	31-45 "	(23,1)	(61,5)	(7,7)		(7,7)	(100,0)	13
	Meir enn 45 min. og dei som bor borte p.g.a. for lang reise	(26,7)	(40,0)	(33,3)			(100,0)	15
	Storby	Ikkje oppgitt	41,2	20,6	20,6	14,7	2,9	100,0
Ikkje yrkesaktiv		18,5	17,4	19,1	41,6	3,4	100,0	178
Arbeider på staden		(21,1)	(21,1)	(15,8)	(26,3)	(15,8)	(100,1)	19
Borteboer arb. art		(18,8)	(43,8)	(12,5)	(25,1)		(100,2)	16
Andre grunnar til ikkje arb. reise				(50,0)	(50,0)		(100,0)	4
Reisetid								
0-30 min.		26,9	22,3	21,5	26,2	3,0	99,9	461
31-45 "		35,7	19,6	26,8	14,3	3,6	100,0	56
Meir enn 45 min. og dei som bor borte p.g.a. for lang reise		31,3	12,5	28,1	21,9	6,2	100,0	32
Sum		48,2	27,8	12,1	9,2	2,8	100,1	2815

Intervjuaren noterte for kvar hushaldning ned det som vart kalla dominerande hustype i nabolaget i kategoriane: einsleg hus, spredte småhus og gardar, tett småhusbyggnad med hagar, blokkbyggnad, blanding av blokk- og småhusbyggnad, kvartalsbyggnad, og andre bygnadstyper.

Innfører ein denne som kontrollvariabel viser det seg at det går eit klart skille mellom dei to første kategoriane og resten. Det er då naturleg å slå saman desse til ein kategori og kalle den for spredtbygde nabolag, mens resten blir kalla tettbygde nabolag.

Ser vi no på tabell 11 skil dette uvanleg godt mellom dei som ønsker seg ~~annen~~ bostadstype og dei som vil ha samme, best for dei som no bur spredt og på småstad. Dette indikerer at det nære nabolaget er ein viktig faktor i valget av bostad og at det kanskje foregår ei viss samanblanding av nabolag og bostad når ein svarar på spørsmålet. Til dømes ved at dei som bor i husklyngør i spredtbygde strøk tenkjer seg dette som småstad og vel bustadstype etter det. Det ville vore litt interessant å sett korleis svara var om det var blitt spurt etter nabolagstype også.

Tabell 11. Hushaldningar fordelt etter urbaniseringsgrad av noverande bostad, nabolagets bygningsmessige karakter og urbaniseringsgrad av ønskt bostad.

Noverande bostad	Nabolaget	Ønskt bostad					Veit ikkje	Sum %	Sum N
		Spredt	Småstad	Småby	Storby				
Spredt	Spredtbygde	79,3	13,4	2,4	1,6	3,3	100,0	910	
	Tettbygde	44,8	40,6	11,5		3,1	100,0	96	
Småstad	Spredtbygde	70,0	18,7	8,1	1,5	1,8	100,1	273	
	Tettbygde	20,1	65,8	10,3	2,1	1,7	100,0	234	
Småby	Spredtbygde	44,2	41,9	4,7	4,7	4,7	100,2	43	
	Tettbygde	27,5	50,5	19,2	1,5	1,3	100,0	459	
Storby	Spredtbygde	(68,8)		(12,5)	(12,5)	(6,3)	(100,1)	16	
	Tettbygde	25,1	21,3	21,6	28,6	3,4	100,0	784	
Sum		48,2	27,8	12,1	4,2	5,0	100,1	2815	

Tabell 12. Hushaldningar som bor spredt og på småstad i spredtbygde nabolag fordelt etter urbaniseringsgrad av noverande bostad, intervjupersonens oppvekststad og urbaniseringsgrad av ønskt bostad.

Nover- ande bostad	Oppvekst	Ønskt bostad					Veit ikkje	Sum %	Sum N
		Spredt	Småstad	Småby	Storby				
Spredt	Spredt	80,6	13,3	1,9	1,1	3,0	99,9	832	
	Småstad	63,6	18,2	9,1	1,8	7,3	100,0	55	
	Småby	(60,0)	(10,0)	(10,0)	(10,0)	(10,0)	(100,0)	10	
	Storby	(76,9)			(23,1)		(100,0)	13	
Småstad	Spredt	76,6	14,8	5,2	1,5	1,9	100,1	210	
	Småstad	42,2	37,8	17,8		2,2	100,0	45	
	Småby	(50,0)	(16,7)	(25,0)	(8,3)		(100,0)	12	
	Storby	(83,3)	(16,7)				(100,0)	6	
Sum		77,2	14,6	3,7	1,5	3,0	100,0	1183	

Vi har alt notert at tidlegare erfaring er ein variable som skil godt mellom dei som vel same stadstype og dei som ønskjer ein annan. I tabell 12 og 13 ser vi at når ein fjernar verknaden av nabolagstypen er tidlegare erfaring fortsatt svært viktig.

Dei som no bur på same stadstype som i oppveksten er alltid mest tilbøyeleg til å velge denne også for framtida.

Tabell 13. Hushaldningar som bor i småby eller storby i tettbygde nabolag fordelt etter urbaniseringsgrad av noverande bostad. Intervjupersonens oppvekststad og urbaniseringsgrad av ønskt bostad.

Nover- ande bostad	Oppvekst	Ønskt bostad					Veit ikkje	Sum %	Sum N
		Spredt	Småstad	Småby	Storby				
Småby	Spredt	29,5	52,1	15,3	0,5	2,6	100,0	190	
	Småstad	25,0	56,8	16,9	0,7	0,7	100,1	148	
	Småby	28,9	36,7	31,1			100,0	90	
	Storby	22,6	51,6	19,4			100,1	31	
Storby	Spredt	31,9	19,3	23,9	22,9	2,0	100,0	301	
	Småstad	18,8	42,9	19,5	13,6	5,2	100,0	154	
	Småby	25,7	17,1	25,7	28,3	3,3	100,1	152	
	Storby	18,6	9,6	15,8	51,4	4,5	99,9	177	
Sum		26,0	32,1	20,7	18,6	2,7	100,1	1243	

2.3. Sosio-økonomiske kontrollvariablar.

Slik som nemnt i del 1.2 finn eg ikkje å kunne nytte dei data som finst om hovedpersonens kjønn, yrke og sosial status (d.e. sjølvstendig næringsdrivande, arbeidar, husmor, skoleelev og pensjonist). Av dei andre variablane viste følgande ingen sammenheng med bostadsønsket: familietype (e.d. talet på barn for dei gifte, fleirfamiliehushald, einslige og restkategori), bil, hytte/fritidshus, uteareal for vaksne og boligutstyr (d.e. TV og telefon, TV, telefon, ingenting; det ville jo vore litt interessant om det fanst forskjellar mellom dei som hadde TV og dei som ikkje hadde).

Dei variablane vi kjem til å sjå nærmara på blir då hovedpersonens utdanning, inntekt, ekteskapeleg status (d.e. ugift, gift, enke, skilt) og familiefase (d.e. for gifte med barn skil ein mellom dei som har barn under fjorten og dei med barn over, for gifte utan barn og einslege skil vi mellom dei tilfelle der hovedpersonen er under eller over førtifire).

For utdanning finn vi ein klar tendens til at dei med mest utdanning vel by oftare enn dei med mindre utdanning.

Inntekt derimot ser ut til å ha ulik effekt etter kvar ein bor. Dei som bor spredt vel oftare ein annan bostadstype til høgare inntekt dei har.

For småstadbuarane er det omvendt, der minkar andelen som ønskjer anna bostadstype med inntekta. For småbybuarane har inntekt ingen verknad. Mens ein for storbybuarane kan finne ei U-fordeling slik at det er dei med minst og mest inntekt som oftast ønskjer same bostadstype.

Ut frå den samanhengen mellom utdanning og inntekt burde vi funne ein klar tendens til at høgare inntekt skulle gi relativt fleire som valgte by. Når ein ikkje finn dette kan det vel komme av at skattepliktig inntekt er eit særleg dårleg mål på den økonomiske stoda i familien. ¹⁾ Det er truleg at ein meir nøyaktig indikator (t.d. om ein tok omsyn til formue og mulig inntekt til andre personar i hushaldet) vil endre det inntrykk denne tabellen gir.

Freistar vi så med ekteskapeleg status som kontrollvariabel, er det berre for bybuarane det fører til eit klart skille. Det er dei gifte som skil seg ut ved at dei sjeldnare enn andre ønskjer å bu i storby. Tabell 17 viser at det mellom desse særleg er dei med barn under 14 år som ønskjer ein annan bostadstype.

1) Bogue, Donald J.: 1959-60 Population of the United States. Glencoe, Illinois; The Free Press.

Tabell 14. Hushaldninger fordelt etter urbaniseringsgrad av noverande bostad, hovedpersonens utdanning og urbaniseringsgrad av ønskt bostad.

Nover- ande bostad	Hoved- personens utdanning	Ønskt bostad					Veit ikkje	Sum %	Sum N
		Spredt	Småstad	Småby	Storby				
Spredt	Folkeskole	77,9	15,2	2,5	1,5	3,0	100,1	605	
	Framh.skole	75,6	16,1	2,3	1,4	4,6	100,0	217	
	Realskole	71,2	18,3	6,5	1,4	2,6	100,0	153	
	Artium	67,7	19,4	9,7		3,2	100,0	31	
Småstad	Folkeskole	56,1	36,8	6,3	0,4	0,4	100,0	239	
	Framhaldskole	44,8	41,3	9,8	2,1	2,1	100,1	143	
	Realskole	28,7	50,5	13,9	3,0	4,0	100,1	101	
	Artium	45,8	29,2	12,5	8,3	4,2	100,0	24	
Småby	Folkeskole	27,8	53,9	13,9	1,1	3,3	100,0	180	
	Framhaldskole	28,8	52,9	16,3	1,4	0,7	100,1	153	
	Realskole	30,4	42,4	23,2	3,2	0,8	100,0	125	
	Artium	29,5	43,2	25,0	2,3		100,0	44	
Storby	Folkeskole	25,3	24,9	19,9	27,0	2,8	99,9	281	
	Framhaldskole	27,3	20,3	25,1	23,0	4,3	100,0	187	
	Realskole	24,4	18,4	21,9	30,8	4,5	100,0	201	
	Artium	28,2	16,8	18,3	34,3	2,2	99,9	131	
Sum		48,2	27,8	12,1	9,2	2,8	100,1	2815	

Tabell 15. Hushaldningar fordelt etter urbaniseringsgrad av noverande bostad, inntekt (i tusen kr.) og urbaniseringsgrad av ønskt bostad.

Noverande bostad	Inntekt i tusen kroner	Ønskt bostad					Veit ikkje	Sum	
		Spredt	Småstad	Småby	Storby	%		N	
Spredt	0-10	80,8	12,0	2,7	0,6	3,9	100,0	334	
	11-18	75,2	17,2	2,6	1,0	4,0	100,0	302	
	19-24	73,4	18,1	4,0	3,0	1,5	100,0	199	
	25+	72,5	19,0	5,6	2,1	0,7	99,9	142	
	Ingen	65,5	20,7			13,8	100,0	29	
Småstad	0-10	57,6	30,5	10,2	0,8	0,8	99,9	118	
	11-18	54,9	33,6	4,9	3,3	3,3	100,0	122	
	19-24	42,9	45,6	9,5	1,4	0,7	100,1	147	
	25+	30,2	52,8	12,3	1,9	2,8	100,0	106	
	Ingen	(57,1)	(35,7)	(7,1)			(99,9)	14	
Småby	0-10	26,1	50,0	18,2	2,3	3,4	100,0	88	
	11-18	22,9	54,1	20,2	1,8	0,9	99,9	109	
	19-24	31,5	53,0	14,8	0,7		100,0	149	
	25+	33,6	43,0	18,1	2,7	2,7	100,1	149	
	Ingen		(57,1)	(42,9)			100,0	7	
Storby	0-10	19,6	17,2	20,2	38,6	4,3	99,9	163	
	11-18	29,3	17,3	21,3	28,6	3,3	99,8	150	
	19-24	35,4	23,0	18,5	20,8	2,2	99,9	178	
	25+	22,2	22,9	22,9	27,7	4,2	99,9	288	
	Ingen	(23,8)	(28,6)	(33,3)	(14,3)		(100,0)	21	
Sum		48,2	27,8	12,1	9,2	2,8	100,1	2815	

Tabell 16. Hushaldningar fordelt etter urbaniseringsgrad av noverande bostad, hovedpersonens ekteskapelige status og urbaniseringsgrad av ønskt bostad.

Noveran- de bostad	Ekteskape- lig status (HP)	Ønskt bostad					Sum	
		Spredt	Småstad	Småby	Storby	Veit ikkje	%	N
Spredt	Ugift	77,7	15,2	1,8		5,4	100,1	112
	Gift	75,7	16,0	3,7	1,8	2,8	100,0	777
	Enke ¹⁾	78,2	16,4	0,9		4,5	100,0	110
	Skilt	(57,1)	(28,6)	(14,3)			(100,0)	7
Småstad	Ugift	51,2	30,2	16,3		2,3	100,0	43
	Gift	45,5	41,3	9,3	2,2	1,7	100,0	407
	Enke	50,0	46,2	1,9		1,9	100,0	52
	Skilt	(100,0)					(100,0)	5
Småby	Ugift	27,3	50,0	20,5		2,3	100,1	44
	Gift	29,5	49,9	17,9	1,8	1,0	100,1	397
	Enke	26,4	50,9	13,2	3,8	5,7	100,0	53
	Skilt	(25,0)	(37,5)	(37,5)			(100,0)	8
Storby	Ugift	25,2	15,9	17,8	38,3	2,8	100,0	107
	Gift	27,9	24,1	21,4	23,0	3,6	100,0	548
	Enke	19,6	11,6	23,2	42,0	3,6	100,0	112
	Skilt	18,2	15,2	27,3	36,4	3,0	100,1	33
Sum		48,2	27,8	12,1	9,2	2,8	100,1	2815

1) Kan være både enkemann og enke.

Tabell 17. Hushaldningar fordelt etter urbaniseringsgrad av noverande bostad, familiefase og urbaniseringsgrad av ønskt bostad.

Nover- ande bostad	Familiefase	Ønskt bostad					Veit ikkje	Sum	
		Spredt	Småstad	Småby	Storby	%		N	
Spredt		<u>Barnas alder</u>							
Ektepar med ugifte barn	Under 14 år	73,6	18,2	4,2	1,3	2,6	100,0	455	
	Over 14 år	79,4	11,5	2,9	3,4	2,9	100,1	174	
		<u>Alder H.pers.</u>							
Ektepar uten barn og ugifte	Under 44	66,7	19,1	7,1		7,1	100,0	42	
	Over 44	79,0	14,8	1,8	0,6	3,9	100,1	255	
Småstad		<u>Barnas alder</u>							
Ektepar med ugifte barn	Under 14	46,9	38,6	10,1	2,7	1,8	100,1	218	
	Over 14	48,0	43,1	6,9		2,0	100,0	102	
		<u>Alder H.pers.</u>							
Ektepar uten barn og ugifte	Under 44	24,0	48,0	24,0		4,0	100,0	25	
	Over 44	50,0	40,0	6,8	1,9	1,3	100,0	162	
Småby		<u>Barnas alder</u>							
Ektepar med ugifte barn	Under 14	34,5	46,0	17,7	1,3	0,5	100,0	220	
	Over 14	22,4	59,5	11,7	4,3	2,1	100,0	94	
		<u>Alder H.pers.</u>							
Ektepar uten barn og ugifte	Under 44	32,4	35,2	29,7		2,7	100,0	37	
	Over 44	23,8	53,0	19,2	1,3	2,7	100,0	151	
Storby		<u>Barnas alder</u>							
Ektepar med ugifte barn	Under 14	27,9	25,6	26,0	17,5	3,0	100,0	262	
	Over 14	27,2	19,6	19,6	30,4	3,2	100,0	158	
		<u>Alder H.pers.</u>							
Ektepar uten barn og ugifte	Under 44	32,6	10,8	25,3	31,3		100,0	83	
	Over 44	21,8	20,2	17,3	35,7	5,0	100,0	297	
Sum		48,2	27,8	12,1	9,2	2,8	100,0	2815	

Tabell 18. Hushald der hovedpersonen er over 60, berre har folkeskole, og har under 10.000 kr. i årsinntekt; fordelt etter urbaniseringsgrad av noverande og ønskt bostad.

Noverande bostad	Ønskt bostad					Sum	
	Spredt	Småstad	Småby	Storby	Veit ikkje	%	N
Spredt	83	10	1	2	4	100	114
Småstad	60	38	2			100	47
Småby	18	46	25	4	7	100	28
Storby	16	19	16	45	4	100	57
Sum	56	21	7	12	4	100	246

Til slutt skal vi kikke på ei typisk lavstatusgruppe. Betrakter vi berre dei som har høg alder, lite utdanning og lav inntekt, finn vi både for spredt-buarar og storbybuarane at dette er ei svært stabil gruppe. Dei som bur på småstad eller i småby vil oftare kunne tenke seg å flytte. Kanskje til same type som bostaden deira var for 50 år sidan?

2.4. Vidare analyse av bybuarane.

For småstad og spredtbygde bostader synest nabolagstypen å vere ein svært viktig faktor i valg av bostadstype.

Når vi kjem til dei som bur i småbyar og storbyar er det imidlertid svært sjeldan spredtbygde nabolag finst. Ser vi på tabell 19, er det tydeleg at nabolagstypen har mykje å seie her og. Til dømes ønskjer berre 19% av blokkbuarane i storby å busette seg i storby, mens 34% av dei som bur i kvartalsbygnad ønskjer det.

For småby og storby må det likevel finnast fleire variablar som påverkar valg av bostadstype.

Ser vi på dei tabellane vi har presentert og berre betraktar småbybuarane finn vi at inntekt ikkje viser nokon samanheng med valg av stadtype, heller ikkje er det skilnad mellom gifte og ugifte. Variabelen familiefase viser at ektepar med yngre barn oftast, og yngre ektepar uten barn sjeldnast, ønskjer annan stadstype.

Dei som har erfaring frå land ønskjer oftare annan stadstype enn dei utan slik erfaring. Likeeins finn vi at eldre oftare enn yngre og mindre utdanna oftare enn meir utdanna ønskjer å skifte bustad. Betraktar vi no desse eigenskapane samtidig ser det ut til at det er dei yngste og best utdanna med erfaring berre frå by som skil seg ut ved å velge bystrøk oftare enn resten. Aldersforskjellen er ellers borte, men det kan komme av at vi her berre kan skilje mellom over og under førtifire. Her begynner også verdiane (N) som prosentane baserer seg på å bli for små til at prosentane kan tilleggast særleg vekt.

Tabell 19. Hushaldningar i småby og storby fordelt etter urbaniseringsgrad av noverande bostad, dominerande hustype i nabolaget og ønskt urbaniseringsgrad av bostad.

Noverande bostad	Nabolagets hustype	Ønskt bostad						%	N
		Spredt	Småstad	Småby	Storby	Veit ikkje			
Småby	Sprede småhus og gardar	27,6	55,2	6,9	6,9	3,4	100,0	29	
	Tett småhusbygnad med hagar	27,7	53,7	15,8	1,4	1,4	100,0	354	
	Blokkbygnad	(44,4)		(55,6)			(100,0)	9	
	Blanding av blokk- og småhusbygnad	25,4	49,2	22,0	1,7	1,7	100,0	59	
	Kvartalsbygnad	(25,0)	(33,3)	(41,7)			(100,0)	24	
	Annen bygnad	(23,1)	(38,5)	(30,8)	(7,7)		(100,1)	13	
	Einsleg hus	(78,6)	(14,3)			(7,1)	(100,0)	14	
Storby	Sprede småhus og gardar	(63,6)		(18,2)	(9,1)	(9,1)	(100,0)	11	
	Tett småhusbygnad med hagar	25,1	26,3	20,6	25,7	2,0	99,9	247	
	Blokkbygnad	37,3	18,6	24,5	18,6	1,0	100,0	102	
	Blanding av blokk- og småhusbygnad	28,1	22,3	16,5	26,5	6,6	100,0	121	
	Kvartalsbygnad	20,4	17,4	23,7	34,2	4,3	100,0	304	
	Annen bygnad	(10,0)	(30,0)	(10,0)	(50,0)		100,0	10	
	Einsleg hus	(80,0)			(20,0)		(100,0)	5	
Sum		26,9	31,9	20,4	18,0	2,8	100,0	1302	

Tabell 20. Hushaldningar som bor i småby fordelt etter hovedpersonens alder, intervjupersonens erfaring, utdanning og urbaniseringsgrad av ønskt bostad.

Hoved- personens alder i år	Intervju- personens erfaring	Hoved- personens utdanning	Ønskt bostad					Sum %	N
			Spredt	Småstad	Småby	Storby	Veit ikkje		
- 45	Land	Folkeskole	40,6	46,9	12,5			100,0	32
		Framhaldsk.	29,2	47,2	21,8	1,8		100,0	55
		Realskole	34,0	46,8	14,9	2,1	2,1	99,9	47
		Artium	(33,3)	(41,7)	(25,0)			(100,0)	12
	By	Folkeskole	(36,3)	(45,5)	(18,2)			(100,0)	11
		Framhaldsk.	(33,3)	(53,4)	(13,3)			(100,0)	15
		Realskole	(18,2)	(22,7)	(50,0)	(9,1)		(100,0)	22
		Artium	(16,7)	(41,6)	(41,6)			(99,9)	12
46 +	Land	Folkeskole	24,6	57,9	11,4	0,9	5,3	100,1	114
		Framhaldsk.	26,2	60,0	12,3		1,5	100,0	65
		Realskole	27,8	52,8	19,4			100,0	36
		Artium	(25,0)	(58,3)	(16,7)			(100,0)	12
	By	Folkeskole	(21,7)	(47,9)	(26,0)	(4,4)		(100,0)	23
		Framhaldsk.	(33,3)	(44,5)	(16,7)	(5,5)		(100,0)	18
		Realskole	(40,0)	(35,0)	(20,0)	(5,0)		(100,0)	20
		Artium	(50,0)	(25,0)	(12,5)	(12,5)		(100,0)	8
Sum			28,9	49,8	17,9	1,8	1,6	100,0	502

Tar ein så for seg dei same tre variablane for storbybuarar er det berre for tidlegare erfaring vi finn det same som for småbybuarane. For alder og utdanning finn vi antydning til ei U-fordeling slik at det er den midtre gruppa som oftast ønskjer ein annan bostads-type enn storbyen. Denne U-fordelinga finn vi også for inntekt.

I tabell 21 ser vi at når ein kontrollerer for utdanning, alder og erfaring samstundes så forsvinn U-fordelinga, og vi finn ein klar tendens til at eldre vil velje storby oftare enn yngre, dei som har vakse opp i by vel storby oftare enn dei som har vakse opp på landet og dei med meir utdanning vel by oftare enn dei med mindre utdanning.

Tabell 21. Hushaldningar som bur i storby fordelt etter hovedpersonens alder og utdanning, intervjupersonens erfaringer og ønskt urbaniseringsgrad av bostad.

Hoved- personens alder	Intervju- personens erfaring	Hoved- personens utdanning	Ønskt bostad					Sum %	N
			Spredt	Småstad	Småby	Storby	Veit ikkje		
- 45	Land	Folkeskole	39,3	21,4	18,6	7,1	3,6	100,0	28
		Framhaldsk.	23,1	33,3	30,8	10,3	2,6	100,1	39
		Realskole	36,5	19,0	25,4	19,0		99,9	63
		Artium	30,0	30,0	20,0	17,5	2,5	100,0	40
	By	Folkeskole	(15,4)	(38,5)	(23,1)	(23,1)		(100,1)	13
		Framh.sk.	29,6	7,4	26,0	29,6	7,4	100,0	27
		Realskole	23,4	14,9	30,9	29,8		100,0	47
		Artium	33,3		24,2	39,4	3,0	99,9	33
46 +	Land	Folkeskole	26,2	30,8	20,2	20,2	2,6	100,0	153
		Framh.sk.	30,9	25,0	23,5	14,7	5,9	100,0	68
		Realskole	24,5	22,4	16,3	32,7	4,1	100,0	49
		Artium	26,0	22,2	22,2	26,0	3,7	100,1	27
	By	Folkeskole	20,7	13,8	16,1	46,0	3,4	100,0	87
		Framh.sk.	24,5	11,3	22,6	39,6	1,9	99,9	53
		Realskole	7,1	16,7	11,9	47,6	16,7	100,0	42
		Artium	22,6	12,9	12,9	57,6		100,0	31
Sum			26,0	20,9	21,6	28,0	3,5	100,0	800

2.5. Meir om enkelte kategoriar storbybuarar.

2.5.1 Barn i storbyen.

I tabell 17 finn vi at av storbybuarane ønskjer gifte med barn under 14 år i mye større grad enn andre ein annan bustadstype enn storbyen. I materialet var det tre opplysningar om den vanlegaste leikeplassen i nabolaget. Vi veit typen av leikeplass (d.e. gate, vei, fortau; gardsplass (i by); hage, tun; leikeplass park, idrettsanlegg,

andre fellesareal; skog og mark; ingen barn i nabolaget), og det vart spurt om kvaliteten (om den gir nok fridom for leik og utvikling) og om den vart vurdert som trygg nok.

Tabell 22 og 23 viser tydeleg at leikeplassens kvalitet og tryggleik er vesentleg for desse. Dei som har ein trygg leikeplass av tilfredsstillande kvalitet skil seg lite frå gjennomsnittet i storbyen (28,3% vel storby, tab. 4). Mens dei som har utrygge og utilstrekkelege leikeplassar for borna er tydeleg påverka av dette; og meir til yngre barna er. At det stort sett er kvinner som har svart på spørsmålet om bostadsønske i denne gruppa seier vel eigentleg ingenting anna enn at sidan det i regelen er kvinna som har ansvaret for barna, vil nett barnas situasjon ha stor innverknad på hennar oppfatning av bustadsmiljøet. Og det understrekar igjen at nabolagets miljø er ein dominerande faktor i valg av bostadstype.

Tabell 22. Hushaldningar som bur i storby og er familiar med barn. Nabolagets leikeplassar er hagar eller opparbeidede leikeplassar. Alle vurderer det slik at leikeplassen er av tilfredsstillande kvalitet og tryggleik. Dei er fordelt etter barnas alder og urbaniseringsgrad av ønskt bostad.

Barnas alder	Ønskt bostad					Sum	
	Spredt	Småstad	Småby	Storby	Veit ikkje	%	N
- 6	17	22	31	25	5	100	36
7 - 14	26	19	24	29	2	100	42
15 - 17	(18)	(27)	(36)	(18)		(99)	11
18 +	26	8	26	38	3	101	39
Sum	23	17	27	30	3	100	128

Tabell 23. Hushaldningar som bur i storby og er familiar med barn. Nabolagets leikeplass er gata og alle vurderer det slik at denne er utrygg og ikkje av tilfredsstillande kvalitet. Disse er fordelt etter barnas alder og urbaniseringsgrad av ønskt bostad.

Barnas alder	Ønskt bostad					Sum	
	Spredt	Småstad	Småby	Storby	Veit ikkje	%	N
- 6	40	31	23	3	3	100	35
7 - 14	6	35	35	16	6	98	31
15 - 17		(25)	(8)	(66)		(99)	12
18 +	24	11	27	27	11	100	37
Sum	22	25	26	21	6	100	115

2.5.2. Betydninga av fritidsareal i storbyen.

Å tilhøyre ei lavstatusgruppe gir seg mange utslag. Mellom anna vil det gi utslag i forbruksvanar, til dømes i forbruk av fritids-gode.

Matrialet inneheld ei rad opplysningar om sjansane for fritids-aktivitetar. Nokre av desse (som å ha bil, eller hytte) er tradi-sjonelt avhengig av god inntekt. Andre ting (som lang reisetid til skog og mark) burde ikkje vise nokon sterk samanheng med inn-tekt. Eg har valgt å definere som upriviligerte dei som er utan bil, fritidshus og uteareal (d.e. hage, balkong eller terrasse) og som må reise meir enn 18 min. for å komme ut i skog og mark.

Tabell 24 og 25 viser at storparten av denne gruppa er over 46 og tener mindre enn 18 tusen i året. Vi finn også at desse er dei som synest vere best nøgd med den bostadstype dei i dag har. Alle kategoriane ligg her over gjennomsnittet for storbybuarane. Men ein får inntrykk av at alder, når ein kjem opp i 60-65 år gir svært store utslag i retning av færre flytteønskje.

Samanliknar vi med tabell 7 og 18 antyder dette at det er ein nokså sterk interaksjonseffekt mellom høg alder og lav status. Prosenten av dei eldste som ønskjer same bostad (storby) aukar frå 40,7% i tabell 7 til 54% i tabell 24, mens den for aldersgruppa 26-65 år berre aukar frå 27,5% til 29,8%.

Kva som her gjer utslag skal vere usagt. Den noterte mangel på fritidsareal er vel neppe utslagsgjevande i seg sjølv. Men må vel sjåast som karakteristisk for ein spesiell type storbybuarar.

Tabell 24. Hushaldningar som bur i storby, som er utan fritids-
hus, bil og uteareal, og som har meir enn 18 min. reisetid til
skog og mark fordelt etter alder og bostadsønske.

Alder	Ønskt bostad					Sum	
	Spreidt	Småstad	Småby	Storby	Veit ikkje	%	N
- 17							
18 - 25	(31,6)	(5,3)	(15,8)	(47,3)		(100,0)	19
26 - 45	(8,3)	(29,2)	(29,2)	(33,3)		(100,0)	24
46 - 65	21,2	24,6	21,0	29,8	5,3	99,9	57
66 +	14,6	18,8	10,4	54,0	0,2	100,0	48
Sum	17,6	20,9	18,2	40,6	2,7	100,0	148

Tabell 25. Hushaldningar som bur i storby, som er utan fritidshus, bil og uteareal, og som har meir enn 18. min reisetid til skog og mark fordelt etter inntekt og bostadsønske.

Inntekt i tusen kroner	Ønskt bostad					Sum	
	Spredt	Småstad	Småby	Storby	Veit ikkje	%	N
10	15,9	19,0	15,8	46,0	0,3	100,0	63
11 - 18	15,8	13,2	29,0	39,4	2,6	100,0	38
19 - 24	21,4	21,4	14,3	39,3	3,6	100,0	28
25 +	(8,3)	(41,6)	(16,7)	(33,3)		(99,9)	12
Ingen	(42,9)	(42,9)		(14,3)		(100,1)	7
Sum	17,6	20,9	18,2	40,6	2,7	100,0	148

2.6. Samandrag.

Noko av det mest interessante vi har funne er den sterke samanhengen mellom nabolagstypen og den bostadstypen ein ønskjer. For dei som bor spredt og på småstader seier denne variabelen nesten alt om kva ønskje dei har. Ca. 80% av dei som bor i spredtbygde nabolag i spredtbygde strøk av landet ønskjer å fortsette med det. Av dei som bor i tettbygde nabolag på småstader vil ca. 65% fortsette med det.

At nabolaget er ein dominerande faktor fekk vi igjen understreka då vi undersøkte korleis barnas leikeplass varierte med ønskt bostadstype. Av storbyfamiliane med barn under 6 år og med ein dårleg og utrygg leikeplass, var det berre 3% som ville velge storby. Derimot hvis leikeplassen var trygg og av god kvalitet valgte 25% fortsatt storby. Nest etter nabolaget er det antakeleg tidlegare erfaring som betyr mest. Slik at dei som manglar erfaring frå andre stadstyper har større tendens til å velge samme type fortsatt. Det er også klart at lav status anten ein definerer det ved hjelp av vanlege sosio-økonomiske variablar eller på annan måte, indikerer ei gruppe som i større grad enn gjennomsnittet vel same stadstype ved valg av bostad. Særleg sterkt slår lav status ut i samband med høg alder.

Når eintil inntrykket av nabolagets store betydning legg til det at det i stor mon er kvinnene som faktisk har svart på spørsmålet om ønskt bostadstype, antyder dette at svaret meir gir ei vurdering av noverande bustad i lys av kunnskap og tidlegare erfaring enn ei faktisk vurdering av alternative bostadstyper.

Sluttinntrykket blir at gjennomsnittshusmora i storbyane er lite nøgd med levekår i og utforming av det nabolag ho i dag bor i.¹⁾ Det må i denne samanheng vere grunn til å streke under at totalt vil berre 28% av storbybuarane velje same bostadstype om dei stod fritt. Og av desse er det lavstatusgruppene som i sterkest grad vel same stadstype. Med andre ord: mellomklassens krav til livsstandard fell ikkje saman med det storbyen i dag tilbyr. Kor vidt småby eller småstad fyller krava er i grunnen eit anna spørsmål. Men dei som bur der i dag er tydeleg betre nøgd enn storbybuarane.

1) Sjå også Arne S. Dolven: Litt om det å bo i Oslos sentrale deler. NIBR 1970.

This study utilizes the material collected in the Housing survey of 1967, conducted by the Central Bureau of Statistics on request from the Ministry of Local Government and Labour and in collaboration with the Norwegian Building Research Institute and the Norwegian Institute of Urban and Regional Research.

One of the survey questions asked was what type of community the respondent would choose if he could move freely. "Type of community" referred to sparsely populated and densely populated communities (-199, 200-1999, 2000-19999, 20000+).

Little is known in Norway about motives behind migration. If the answer to such a question does have a meaning, what is the relationship between experiences and properties of the respondent and the answer to this question.

Because so little is known the study is of an exploratory nature. The stated question seemed to involve a decision between no move (or a choice of the same type of community as the current dwelling place) or a move to some other type of community.

The logical point of departure in the analysis was therefore present residence coded according to community type and cross tabulated against chosen community type (table 4). Into this table were introduced various controls to determine how community choice varied among sub-populations.

One of the best controls described the immediate surroundings of the respondent's house as either sparsely or densely populated (table 11).

The main result was that people living in sparsely populated communities (-199) or in villages (200-1999), tended to chose the same type of community (65-80%), whereas those living in a small town (2000-19999) mainly chose villages (45%). People living in towns

(20 000+), however, showed a variety of preferences. Only 28% wanted the same type of community and the rest were evenly distributed among other possibilities.

The housing unit was sampled, and this sample is taken to be representative of all Norwegian housing units. In most cases it is the housewife who has answered the question regarding preferred community type, while many items are coded only for the head of the household (by definition the person providing most of the family's income).

The data, however, have been treated as if they were collected for persons, and the properties of the head of the household have been used where it is reasonable to assume the same properties apply to the housewife. This fact caused some difficulties in the interpretation of the results, and made some possibly interesting controls impossible. For example sex ought to have some impact considering the differentiation in migration.

If one considers the large proportion of housewives among the respondents, it is not surprising to find that those living in towns (20 000+) with children under 7 years of age, only 3% chose the same type of community if the children's playground was regarded as unsafe and of poor quality while 25% chose the same type if the playground was considered safe and of good quality (table 22 and 23). (28% was the average for those living in towns). Neither it is surprising to find that a special low-status group in the towns are not very likely to move. These people of more than 60 years of age, living in towns (20 000+), having only primary school education and an annual income less than \$ 1500, preferred the same community type (table 18) as current residence in 45% of the cases.

The results suggest that the answer to the question of preferred community type is more an expression of one's attitude to the present

community than a well considered choice between types of alternative communities. It also seems likely that the proportion of housewives among the respondents have reinforced this tendency and have made the importance of the residence's immediate surroundings so large a factor in the determination of preferences.

LITTERATURLISTE

- 2.8 Arnljot, Harald: "Hægbostad - en sosiologisk analyse"
NIBR 1969.
- Bogue, Donald J.: 1959 - 60 Population of the United
States.
Glencoe, Illinois; The Free Press.
- Dolven, Arne S.: "Aurskog - Hølendinger i Oslo" NIBR 1968.
- Dolven, Arne S.: "Litt om det å bo i Oslo sentrale deler"
NIBR 1970.
- Statistisk Sentralbyrå: Rapport nr. 3 fra kontoret for inter-
vjuundersøkelser. Oslo 1968.
- Statistisk Sentralbyrå: Statistisk årbok 1968. Oslo 1968.
- Sweetser, F. L.: Commune differentiation in Norway 1960.
Bergen 1970.
- Tagseth, Bjørn: "Fritid - en sosiologisk undersøkelse av
fritidsaktiviteter i Klepp og Stavanger"
NIBR 1969.
- Ås, Dagfinn: Norske Boliger 1, Om undersøkelsen, Bo-
ligmassen 1 1967, Boligenes rom. NBI 1970.
- Ås, Dagfinn: Norske Boliger 2. Boligstandard: Utstyr
og plass.